



**LATVIJAS
LAUKSAIMNIECĪBAS
UNIVERSITĀTE**

Reģ.Nr. 2841101568; Lielā iela 2, Jelgava, LV-3001; tālrunis 63022584, fakss 63027238, e-pasts: rektors@llu.lv, edokuments@llu.lv

Jelgavā

04.11.2019 Nr. 3.2.-15/530

Pārresoru koordinācijas centram
Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520
pkc@pkc.mk.gov.lv

Par priekšlikumiem NAP 2027

Latvijas Lauksaimniecības universitāte nosūta priekšlikumus Nacionālā attīstības plāna 2021-2027 Rīcības virzienā "Daba un Vide".

Pielikumā: Latvijas Lauksaimniecības universitātes priekšlikumi

Rektore

Irina Pilvere

Vitolina, 26067185

Zane.vitolina@llu.lv

Nodaļa	Esošā redakcija	Piedāvātā redakcija	komentārs
Rīcības virziens “Daba un Vide”	<p>RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS [256]Oglekļa mazietilpīga un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses. Īstenota vides un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.</p>	<p>RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS 256]Oglekļa mazietilpīga un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses. Īstenota vides, dabas resursu apsaimniekošanas un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.</p>	<p>Rīcības virziena mērķis iekļauj ne vien oglekļa mazietilpīgu un klimatnoturīgu attīstību, bet arī vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu un dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Tāpēc, lai izmērītu šo mērķi, nepieciešams aprakstīt ne vien mērķa sasniegšanu raksturojošos indikatorus, bet arī sasniegšanas nosacījumus. Šajā gadījumā tādi ir sabiedrības sociālās un ekonomiskās intereses. Tāpēc Rīcības virziena plānā jāiekļauj pasākumi dabas resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas nodrošināšanai, kas mērāmi arī ar ekonomiskajiem un sociālajiem indikatoriem (ražošanas apjomi, nodarbinātība u.t.t.).</p>
[257]	<p>Gaisa piesārņojums blīvi apdzīvotā pilsētvidē, zema ūdens kvalitāte ūdenstilpēs un pieaugošs nepārstrādāto atkritumu apjoms signalizē par tautsaimniecības procesu negatīvo ietekmi uz dzīves vides kvalitāti un dabas resursu noplicināšanās riskiem. Latvija ir noteikusi nacionālos klimata un enerģētikas politikas mērķus un</p>		<p>Būtu nepieciešams pamatojums un statistikas rādītāji izvirzītajām tēzēm par pieaugošo neapstrādāto atkritumu apjomu un ūdens kvalitātes pasliktināšanos. Vai iepriekš veiktie pasākumi atkritumu saimniecības un kanalizācijas sistēmu sakārtošanā nav devuši rezultātus?</p>

	<p>pasākumus, kas ieviešami oglekļa mazietilpīgas attīstības sasniegšanā, energoefektivitātes veicināšanā un pārejā uz atjaunojamiem energoresursiem, lai mazinātu klimata un vides pārmaiņu procesus un nodrošinātu dzīves vides ilgtspēju.</p>		
[258]	<p>Kvalitatīva, no tautsaimniecības radītā piesārņojuma ietekmēm pasargāta dzīves vide ir sasniedzama, mērķtiecīgi dažādojot ekonomikas attīstības iespējas, lai panāktu klimatneitrālu oglekļa mazietilpīgu ražošanu. Nulles emisiju transporta infrastruktūras veidošanā nozīmīgs ir valsts un zinātnisko institūciju atbalsts atjaunojamo energoresursu plašākai izmantošanai.</p> <p>Energoefektivitātes uzlabošana un fosilo energoresursu aizvietošana, izmantojot vietējos un atjaunojamus resursus, mazinās valsts atkarību no enerģijas importa un paaugstinās energoapgādes drošību.</p>	<p>Kvalitatīva, no tautsaimniecības radītā piesārņojuma ietekmēm pasargāta kompensēta dzīves vide ir sasniedzama, mērķtiecīgi dažādojot ekonomikas attīstības iespējas, lai panāktu klimatneitrālu oglekļa mazietilpīgu ražošanu piesārņojumu mazinošu un kompensējošu ražošanu.</p> <p>Nulles emisiju transporta infrastruktūras veidošanā nozīmīgs ir valsts un zinātnisko institūciju atbalsts atjaunojamo energoresursu plašākai izmantošanai.</p> <p>Energoefektivitātes uzlabošana un fosilo energoresursu aizvietošana, izmantojot vietējos un atjaunojamus resursus, mazinās valsts atkarību no enerģijas importa un paaugstinās energoapgādes drošību.</p>	<p>Piedāvājam aizstāt vārdu “pasargāta” ar “kompensēta”. Ražošanā bieži vien nav iespējams izvairīties no piesārņojuma radīšanas. Tāpēc kompensēšana nodrošina ražošanas uzņēmumu saglabāšanu ne likvidēšanu, kā arī iespējas piesārņojumu samazināt un kompensēt.</p> <p>Oglekļa mazietilpīga ražošana nav veiksmīgs termins, jo nav skaidra jēdziena būtība. Oglekļa dioksīda (CO₂) piesaiste nozīmē procesu, kad fotosintēzes rezultātā no neorganiskajiem savienojumiem oglekļa dioksīda un ūdens, izmantojot gaismas enerģiju, tiek sintezētas organiskās vielas, kā arī skābeklis. Ogleklis ir visu organisko vielu sastāvā, tātad arī partikā un koksne. Esošās redakcijas kontekstā var saprast, ka klimatneitrāla oglekļa mazietilpīga ražošana nozīmē samazināt lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanu, kas neatbilst dokumentā plānotajam!</p>

[259]	Vienlaikus jāapzinās, ka tautsaimniecības dekarbonizācija ir iespējama kopsolī ar globālajā tirgū pieejamiem kvalitatīviem un izmaksu efektīviem oglekļa mazietilpīgiem tehnoloģisko risinājumu atklājumiem. Sabiedrības atbalstīta un apzināta vajadzība sasniegt klimatnoturīgumu un energoefektivitāti ir sākums mērķtiecīgai virzībai uz tautsaimniecības dekarbonizāciju un patēriņa paradumu maiņu.	Vienlaikus jāapzinās, ka tautsaimniecības dekarbonizācija izmešu mazināšana tautsaimniecībā ir iespējama kopsolī ar globālajā tirgū pieejamiem kvalitatīviem un izmaksu efektīviem oglekļa mazietilpīgiem tehnoloģisko risinājumu atklājumiem. Sabiedrības atbalstīta un apzināta vajadzība sasniegt klimatnoturīgumu un energoefektivitāti ir sākums mērķtiecīgai virzībai uz tautsaimniecības dekarbonizāciju un patēriņa paradumu maiņu.	Tautsaimniecības dekarbonizācija nav veiksmīgs termins, jo ir pārprotams. Ideja ir par izmešu mazināšanu tautsaimniecībā. Doma atkārtojas un pārklājas ar mērķi.
[260]	Antropogēnās slodzes piesārņojums, kas ir intensīvs Rīgas pilsētas kodolā, mazināms, mainot iedzīvotāju un uzņēmēju ražošanas, patēriņa un rīcības paradumus un plašāk izmantojot elektromobiļus. Savukārt zaļo zonu, gājēju ielu un veloceļu pārklājuma pieaugums pilsētvidē vairo vides kvalitātes pievilcīgumu, jo īpaši ģimenēm ar bērniem un senioriem.	Antropogēnās slodzes piesārņojums, kas ir intensīvs Iedzīvotājiem pievilcīgas dzīves telpas radīšana Rīgas pilsētas kodolā, mazināms veicināma , mainot iedzīvotāju un uzņēmēju ražošanas, patēriņa un rīcības paradumus un plašāk izmantojot elektromobiļus. Savukārt zaļo zonu, gājēju ielu un veloceļu pārklājuma pieaugums pilsētvidē vairo vides kvalitātes pievilcīgumu, jo īpaši ģimenēm ar bērniem un senioriem.	Antropogēnā slodze - <i>Definīcija:</i> Tieša vai netieša cilvēku un viņu saimnieciskās darbības iedarbība uz dabu kopumā vai uz tās atsevišķiem komponentiem un elementiem (ainavām, dabas resursiem u. tml.). Pārmērīga antropogēnā slodze var novest pie teritorijas dabisko īpašību zaudēšanas. Rīgas pilsētas kodols ir urbānā teritorija. Šajā teritorijā antropogēnā slodze ir loģiska. Šeit drīzāk jārunā nevis par antropogēnās slodzes piesārņojumu, bet gan par iedzīvotājiem pievilcīgas dzīves telpas attīstīšanu.
[262]	Ir nepieciešama arī atkritumu šķirošanas un pārstrādes uzlabošana, tādējādi lietderīgi izmantojot tos resursus, kuru otrreizēja pārstrāde nodrošinās ekonomikas dažādošanu un resursu efektīvāku izmantošanu. Bezatkritumu dzīvesveida popularizēšana palielinās katras resursa vienības lietderīgāku izmantošanu, kā arī mazinās vides piesārņojumu	Ir Nepieciešama arī rīcība atkritumu šķirošanas un pārstrādes uzlabošanā , tādējādi lietderīgi izmantojot tos resursus, kuru otrreizēja pārstrāde nodrošinās ekonomikas dažādošanu un resursu efektīvāku izmantošanu. Bezatkritumu dzīvesveida Atkritumu šķirošanas un otrreizējas pārstrādes popularizēšana palielinās katras resursa vienības lietderīgāku izmantošanu, kā arī mazinās vides piesārņojumu	Bezatkritumu dzīvesveids – neveiksmīgs, nepiemērots termins. Bezatkritumu dzīvesveids nepastāv.

[263]	<p>Sabiedrības pieaugošā vēlme intensīvāk izmantot dabas kapitālu ir laikus līdzsvarojama ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumiem un jaunākajām zinātniskajām atziņām par dabas resursu ilgtspējīgu un efektīvu izmantošanu. Lai līdzsvarotu saimniecisko darbību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu dabas kapitāla ilgtspējīgā apsaimniekošanā, šajā plānošanas periodā sabiedrībai jāvienojas par aizsargājamām dabas vērtībām un to platībām līdzsvarā ar tām dabas kapitāla sniegtajām ekonomiskās attīstības iespējām, kas būtiskas reģionu nodarbinātības saglabāšanā, vienlaikus paredzot taisnīgus kompensāciju mehānismus par aizsargājamo teritoriju un vērtību saglabāšanu.</p>	<p>Sabiedrības pieaugošā vēlme nepieciešamība intensīvāk izmantot dabas kapitālu ir laikus līdzsvarojama ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumiem un jaunākajām zinātniskajām atziņām par dabas resursu ilgtspējīgu un efektīvu izmantošanu apsaimniekošanu. Lai līdzsvarotu saimniecisko darbību, sabiedrības sociālās intereses un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu dabas kapitāla ilgtspējīgā apsaimniekošanā, šajā plānošanas periodā sabiedrībai jāvienojas par aizsargājamām dabas vērtībām un to platībām līdzsvarā ar tām dabas kapitāla sniegtajām ekonomiskās un sociālās attīstības iespējām, kas būtiskas reģionu nodarbinātības saglabāšanā attīstīšanā, vienlaikus paredzot taisnīgus kompensāciju mehānismus par aizsargājamo teritoriju un vērtību saglabāšanu.</p>	<p>Ilgspējība nozīmē līdzsvaru starp ekoloģiskajām, sociālajām un ekonomiskajām funkcijām.</p>
[264]	<p>Dabas kapitāls ir pamata resurss nodarbinātībai un uzņēmējdarbībai lauku teritorijās, kas nodrošina sabiedrību ar veselīgu, drošu un kvalitatīvu pārtiku un citiem bioekonomikas produktiem un pakalpojumiem, ievērojot “vienas veselības” pamatprincipus. Tādēļ valsts atbalsts zaļā iepirkuma stiprināšanā un aprites ekonomikas ieviešanā sekmēs mazo uzņēmēju tīklošanos, īstenojot videi draudzīgu ražošanas praksi.</p>	<p>Dabas kapitāls ir pamata resurss nodarbinātībai un uzņēmējdarbībai lauku teritorijās, kas nodrošina sabiedrību ar veselīgu, drošu un kvalitatīvu pārtiku, koksnes produktiem, siltumu un citiem bioekonomikas produktiem un pakalpojumiem, ievērojot “vienas veselības” pamatprincipus. Tādēļ valsts atbalsts zaļā iepirkuma stiprināšanā un aprites ekonomikas ieviešanā sekmēs mazo uzņēmēju tīklošanos, īstenojot videi draudzīgu ražošanas praksi.</p>	<p>Diskutabls ir šeit minētais “Viena veselība” rīcības plāns pret antimikrobiālajiem līdzekļiem izveidojušās rezistences (AMR) apkarošanai. Plāna rīcības virziens “Daba un Vide” darba grupā šāds priekšlikums netika apspriests!</p>
[265]	<p>Antropogēno emisiju samazināšana ir sabiedrības atbildīga rīcība, lai mazinātu apkārtējai videi radīto piesārņojumu. Tā ir iespēja mainīt ekonomikas paradigmu, veidot jaunu, oglekļa neitrālu ekonomiku,</p>	<p>Dzēst!</p>	<p>Neveiksmīgi izraudzīts termins jo var asociēties ar iedzīvotāju skaita piespiedu regulēšanu. Punktu dzēst jo pārklājas ar (258)</p>

	izmantojot pieejamos vai radot jaunus tehnoloģiskos risinājumus ekonomikas dažādošanai.		
[266]	Kopējo SEG emisiju intensitāte pret IKP	Dzēst!	Šāda indikatora izmantošana var nepamatoti kavēt tautsaimniecības attīstību. Piemēram, nepieciešams īslaicīgi palielināt emisijas, lai nākotnē tās samazinātu.... Progresā rādītāju ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas
[268]	Gaisa piesārņojuma % samazinājums:	Nav saprotams	Gaisa kvalitāti Latvijā ietekmē arī citur pasaulē radītais piesārņojums. Nav skaidrs, kā šis indikators mērāms nodalot Latvijā radīto piesārņojumu no pasaules.
[271]	Labvēlīgā aizsardzības stāvoklī aizsargājamo biotopu īpatsvars	Nepieciešams pamatojums	Jābūt skaidrai metodikai par aprēķināšanu. Līdzšinējā pieeja nav zinātniski pamatota un viegli interpretējama
[272]	Lauku putnu indekss	Dzēst!	Nav ticami izmērāms, jo liela mērījumu nenoteiktība un iespējamās lielas mērījumu kļūdas. Nav pārbaudāms un viegli manipulējams
[273]	Meža putnu indekss	Dzēst!	Nav ticami izmērāms, jo liela mērījumu nenoteiktība un iespējamās lielas mērījumu kļūdas. Nav pārbaudāms un viegli manipulējams
[274]	Tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, izmantojot klimata tehnoloģiju atklājumus, un pieaugošas oglekļa dioksīda piesaistes nodrošināšana	Dzēst mērķa indikatorus - Kopējo SEG emisiju intensitāte pret IKP un Putnu indeksi Papildināt ar Meža resursu monitoring datiem	Šāda indikatora izmantošana var nepamatoti kavēt tautsaimniecības attīstību. Piemēram, nepieciešams īslaicīgi palielināt emisijas, lai nākotnē tās samazinātu.... Progresā

	virzībai uz klimatnoturīgu ekonomikas attīstību		rādītāju ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas. Putnu indekss nav piemērots.
[278]	Aprites ekonomikas, t.sk. ekodizaina, principu piemērošana dažādos tautsaimniecības sektoros vietējo resursu efektīvākai un pilnīgai izmantošanai, bezatkritumu ražošanas panākšanai un ekoloģiskās pēdas nospieduma mazināšanai	Aprites ekonomikas, t.sk. ekodizaina, principu piemērošana dažādos tautsaimniecības sektoros vietējo resursu efektīvākai un pilnīgai izmantošanai, bezatkritumu ražošanas panākšanai un ekoloģiskās pēdas nospieduma mazināšanai Dzēst mērķa indikatorus - Kopējo SEG emisiju intensitāte pret IKP. Aizstāt ar (zemes lietojumu veidu bilance, aizsargājamo platību īpatsvars, neapsaimniekoto platību īpatsvars, vietējo resursu izmantošana vietējā tautsaimniecībā, meža resursu paplašināta atražošana (papildus krājas pieaugums)	Bezatkritumu ražošanas panākšanai un ekoloģiskās pēdas nospieduma mazināšanai jau nozīmē resursu efektīvāku un pilnīgāku izmantošanu.
[282]	Bioloģiskās daudzveidības aizsardzības sistēmas pilnveidošana, izstrādājot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķus, rādītājus un pasākumus labvēlīga ES nozīmes biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai Latvijā	Bioloģiskās daudzveidības aizsardzības sistēmas pilnveidošana, izstrādājot zinātniski pamatotus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķus, rādītājus un pasākumus labvēlīga ES nozīmes biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai Latvijā izvērtējot sabiedrības ekonomiskās un sociālās intereses Mērķa indikatorus papildināt ar Aizsargājamo platību īpatsvaru.	Līdz šim izveidotā Dabas aizsardzības sistēma valstī nenodrošina efektīvu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Izstrādātie dabas aizsardzības plāni un dabas aizsardzības vadlīnijas nav balstītas zinātniskajos pētījumos, bet gan NVO piedāvātajos risinājumos. Tāpēc sistēmā jāveic nopietnas reformas, pārskatot bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumu kompleksu, tajā skaitā arī respektējot sabiedrības sociālās un ekonomiskās intereses.
[283]	Aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana to funkcionalitātes uzlabošanai, pakāpeniski ieviešot sugu aizsardzības un dabas aizsardzības plānus	Aizsargājamo dabas teritoriju zinātniski pamatotus apsaimniekošana to funkcionalitātes uzlabošanai, pakāpeniski ieviešot sugu aizsardzības un dabas aizsardzības plānus	Skatīt iepriekšējo komentāru.
[284]	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un papildus CO2 piesaistes pasākumu integrēšana	Skatīt iepriekšējos komentārus.

	<p>nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību</p>	<p>tautsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, vienlaikus nodrošinot zinātniski pamatotu bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību</p> <p>Dzēst indikatoru – putnu indeksi. Papildināt ar Meža resursu monitoringa datiem.</p>	
[285]	<p>Sabiedrības uzvedības modeļu un paradumu maiņas veicināšana un izpratnes par vides un dabas jautājumiem veidošana ilgtspējīgas un kvalitatīvas dzīves vides panākšanai, balstoties uz vides stāvokļa monitoringa datiem</p>	<p>Sabiedrības uzvedības modeļu un paradumu maiņas veicināšana un izpratnes par vides un dabas jautājumiem veidošana resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas jautājumiem ilgtspējīgas un kvalitatīvas dzīves vides panākšanai, balstoties uz vides stāvokļa monitoringa datiem. Taisnīgas kompensāciju sistēmas ieviešana.</p>	<p>Latvijas sabiedrības izaugsme pirmkārt saistīta ar izpratnes veidošanu par racionālu un ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, tāpēc svarīgi uzsvērt ne tikai vides, bet arī sociālos un ekonomiskos faktoros.</p>